

казника рівня забезпечення прожиткового мінімуму, а призначати зазначену допомогу з застосуванням показника розміру прожиткового мінімуму для основних соціальних і демографічних груп населення.

Також з 1 січня 2013 року кожна малозабезпечена сім'я до загального розміру призначеної допомоги ще одержує доплату на кожну дитину віком від 3 до 13 років у розмірі 180 грн., на дитину віком від 13 до 18 років – 360 грн.

На підставі аналізу чинного законодавства щодо призначення державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям можна зробити висновок, що конкретний розмір допомоги малозабезпеченим сім'ям залежить від прожиткового мінімуму і категорії осіб, що входять до складу сім'ї. Отже, розмір державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям залежить від:

- наявності в малозабезпеченій сім'ї декількох членів сім'ї або одинокі особи, які з поважних або незалежних від них причин мають середньомісячний сукупний дохід нижчий від прожиткового мінімуму для сім'ї або для одинокі особи;

- наявності в малозабезпеченій сім'ї дітей, зокрема дітей-інвалідів, громадян, які одержали статус особи, що проживає і працює (навчається) на території населеного пункту, якому надано статус гірського; одинокі матері (батька), одного з батьків або обох, які є інвалідами I або II групи та виховують дитину;

- віку дитини, яка виховується в малозабезпеченій сім'ї;

- затвердженого в законі про Державний бюджет Україні рівня забезпечення прожиткового мінімуму (гарантований мінімум) на відповідний рік ;

- до якої основної соціальної і демографічної групи населення відносяться члени малозабезпеченої сім'ї;

- методики розрахунку допомоги – або з застосуванням рівня забезпечення прожиткового мінімуму, або визначення розміру допомоги як різниці між прожитковим мінімумом для сім'ї та її середньомісячним сукупним доходом.

Форманюк В. В.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри трудового права та права соціального забезпечення,
кандидат юридичних наук*

ПРАВОВА ПРИРОДА КАТЕГОРІЙ: СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ, СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА, СОЦІАЛЬНА ДОПОМОГА

Поява нових соціальних ризиків, запровадження нових форм та видів соціального захисту обумовили реформування і національного законодавства, прийняття нових та внесення кардинальних змін до вже існуючих нормативних актів у сфері соціального захисту. Разом із цим з'являються

нові системні поняття (в аспекті набуття іншого змісту та значення), які потребують глибокого обґрунтування, такі як соціальна підтримка та соціальна допомога.

Соціальний захист в широкому розумінні цього терміну є окремою ланкою суспільних відносин, що існують у державно організованому суспільстві з приводу забезпечення достатніх можливостей особистості для її всебічного розвитку і нормальної життєдіяльності. Як об'єкт правового забезпечення ця сфера суспільних відносин є предметом регулювання різних галузей права – адміністративного, трудового, екологічного, соціального забезпечення, та ін. Суб'єктами соціального захисту виступають усі громадяни, а не тільки ті, які внаслідок об'єктивних обставин втратили роботу (безробітні), пенсіонери, хворі, інваліди та ін. Проголошуючи, наприклад, право громадян на безпечне і здорове довкілля (ст.50 Конституції України) держава тим самим гарантує соціальний захист кожному громадянину, а не тільки тим, які постраждали внаслідок техногенних катастроф.

Основними передумовами розвитку системи соціального захисту в Україні є зміна форм власності; зміна системи розподілу матеріальних благ і послуг, формування нових відносин між членами суспільства; потреба у вирішенні цілого ряду соціальних проблем (безробіття, гарантії соціального захисту в старості, необхідного рівня витрат на освіту, медичне обслуговування, можливості отримання прибутку у вигляді дивіденду на акції та ін), соціальне розшарування суспільства, а також забезпечення законодавчої основи соціального захисту прав і свобод людини.

Основні цілі соціального захисту населення – це позбавлення від абсолютної бідності (коли середньодушовий сукупний дохід сім'ї нижче прожиткового мінімуму), надання матеріальної допомоги населенню в екстремальних умовах, сприяння адаптації соціально вразливих груп населення до умов ринкової економіки.

Що стосується іншої категорії, то запропонована для обговорення Програма економічних реформ України на 2010-2014 роки охоплює широкий набір стратегічних перетворень за 5 напрямками, одним з яких є напрям збереження й розвиток людського й соціального капіталу шляхом підвищення ефективності й стабільності соціального захисту, поліпшення якості й доступності освіти і медичного обслуговування. І однією із складових Програми є реформа системи соціальної підтримки.

Соціальна підтримка надається у вигляді матеріальної допомоги, соціального обслуговування та різноманітних пільг найменш захищеним категоріям населення в індивідуальному порядку після перевірки наявності у них засобів для існування. Вид, форма і розмір соціальної підтримки залежать від особливостей кожного окремого випадку.

Надання соціальної підтримки здійснюється на таких засадах: адресність надання; доступність отримання; гуманність при визначен-

ні критеріїв допомоги; цільове використання коштів, передбачених для подання соціальної підтримки; надання соціальної допомоги на підставі встановлених законом соціальних стандартів; безповоротність соціальної підтримки. (Право соціального забезпечення в Україні: підручник / за заг. ред С. М. Прилипка, О. М. Ярошенка. – Ч.: ФІНН, 2009. – С. 30.)

У законодавчу практику термін «соціальна допомога» було запроваджено ще з перших нормативних актів незалежної України. Але як в ряді нормативно-правових актів так і в одному тексті документа цей термін застосовується у різних значеннях, тобто тлумачення цього поняття не однорідне. Аналізуючи також зміст основних європейських актів у сфері соціального захисту можна зробити висновок, що соціальна допомога спрямована на соціальну підтримку тих осіб, які втратили засоби до існування, та надання того обсягу матеріальних ресурсів, що забезпечує рівень прожиткового мінімуму. Таке розуміння соціальної допомоги окремі науковці ототожнюють із поняттям «мінімальне соціальне забезпечення» (Антропов В. В. Социальная защита в странах ЕС. История, организация, финансирование, проблемы. – М.: Экономика, 2006. – С. 43). Ця позиція варта уваги, оскільки такий підхід вирішує мовну проблему, яка існує в українській лексиці щодо використання терміна «соціальна допомога».

Розглядаючи соціальну допомогу в широкому значенні вона є однією з організаційно-правових форм соціального захисту, яка має свої ознаки та особливості: законодавче визначення умов і порядку призначення та виплати допомог; відсутність єдиного законодавчого акта, який би вмщував в себе усю систему державної соціальної допомоги; надання державної соціальної допомоги у грошовій та натуральній, а також у формі соціального обслуговування; адресність соціальної допомоги; фінансування соціальної допомоги за рахунок Державного бюджету (у вигляді перерахування субвенцій до місцевих бюджетів); можливість отримання особою державної соціальної допомоги незалежно від інших джерел її існування; незалежність державної соціальної допомоги від трудової діяльності особи, сплати нею внесків до страхових фондів та наявності у неї страхового стажу; безоплатність та без еквівалентності державної соціальної допомоги; обмеженість виплат за соціальною допомогою визначеним періодом; соціальна допомога надається, як правило, з врахуванням рівня доходу, який має особа, що потребує такої допомоги.

При оцінці співвідношення між соціальним захистом, соціальною допомогою і соціальною підтримкою в процесі реалізації певної соціальної програми слід керуватися критерієм оцінки змін добробуту, запропонованим В. Парето. Він виходить із того, що соціальна зміна покращує добробут, якщо вона, по-перше, нікому не завдає втрат, по-друге, якась частина людей, за їх власною оцінкою, має від неї користь. Щоб зміни добробуту при реалізації соціальних програма відповідали зазначеному критерію, необхідне використання і соціального захисту, і соціальної допомоги, і

соціальної підтримки. У відповідності з їх функціями соціальний захист має попередити можливі втрати добробуту всіх учасників програми, соціальна допомога – допомогти тим, хто може при її здійсненні потрапити в скрутне становище, соціальна ж підтримка стає джерелом інновацій, які здатні підвищити добробут їх ініціаторів. Зважаючи на все це, структура сукупних витрат на соціальний захист, соціальну допомогу і соціальну підтримку в соціальній програмі будь-якого рівня повинна формуватися так, щоб задовольняти вимоги цього критерію (Шумна Л. П. Поняття та види соціальної підтримки // Актуальні проблеми держави і права. – 2012. – Вип. – С. 435).

Таким чином, соціальний захист, соціальна допомога і підтримка як форми забезпечення соціального життя людей мають різне призначення і різне співвідношення між собою в межах єдиної системи.

Соціальний захист – це система принципів, методів, законодавчо встановлених державою соціальних гарантій, заходів та установ, що забезпечують надання оптимальних умов життя, задоволення потреб, підтримання життєзабезпечення для існування особистості, різних соціальних категорій і груп.

Соціальна підтримка (чи піклування) – це система заходів з матеріального забезпечення за рахунок державного та місцевого бюджетів та інших джерел фінансування громадян, які не набули з різних причин юридичного права на пенсії та інші види допомог, але потребують соціальної допомоги і не можуть самостійно вийти із скрутного становища (Прилипко С. М., Предмет права соціального забезпечення: дис. ...д-ра юрид. наук.; 12.00.05 / С. М. Прилипко: Нац. Акад. України ім. Ярослава Мудрого. – Ч., 2007. – С. 322).

Соціальна допомога – це комплекс засобів, спрямованих на соціальну підтримку соціально незахищених верств населення, що здійснюється за рахунок коштів державного та місцевого бюджетів у різноманітних формах (обслуговування, грошова допомога, натуральна допомога, тощо).

Щукін О. С.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри трудового права та права соціального забезпечення,
кандидат юридичних наук*

ТРУДОПРАВОВІ АСПЕКТИ УСУНЕННЯ З ПОСАДИ КЕРІВНИКІВ ТОВАРИСТВ З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ

Більшість питань щодо усунення керівників ТОВ з посади обумовлені тим, що відносини «керівник ТОВ – ТОВ – власники ТОВ» перебувають в площині одночасного регулювання нормами галузі трудового та корпоративного права України.